



# Background report

**SC**

**Nevyřešené  
konflikty**

## Nevyřešené konflikty- Podněstří, Náhorní Karabach, Kypr

Do agendy Rady bezpečnosti (SC) se často dostávají konflikty z různých částí světa, které dospěly do své „horké“ fáze. Svůj podíl na vzniku a další eskalaci konfliktů má zejména komplikovaná politická historie, teritoriální rivalita mocností, a dále také existence smíšených entit, náboženská rozmanitost a sociální nepokoje. Nicméně SC se často zabývá i konflikty, které zůstávají po mnoho let ve fázi „ani válka, ani mír“: příměří bylo uzavřeno, mírové jednotky rozmístěny, jednání na politické úrovni probíhají, ale řešení je v nedohlednu. Řada těchto konfliktních oblastí se nachází na území bývalého Sovětského svazu. Události ze srpna 2008, kdy jeden z těchto nevyřešených konfliktů přešel do stádia vojenského konfliktu mezi Gruzii a Ruskem, jsou varováním, že konflikt se může obnovit či přeměnit v jiný, pokud situaci není věnována patřičná pozornost. Rozhodli jsme se charakterizovat tři z těchto dosud nevyřešených konfliktů - Podněstří, Náhorní Karabach a rozdělený Kypr.

### Podněstří

Základní fakta:

Podněstří je úzký pruh území rozkládající se podél řeky Dněstr, přičemž de iure se jedná o součást Moldavska. Etnické složení zhruba 555 tisíc obyvatel tvoří Moldavané (40%), Ukrajinci (26%), Rusové (24%)(1). Nezávislost Podněstří, vyhlášenou roku 1991, dosud neuznal žádný ze členů OSN, učinily tak pouze Abcházie, Jižní Osetie a Náhorní Karabach. Současný prezident Igor Smirnov dle pozorovatelů neumožní svobodné volby a pokusí se o rusifikaci území. Podstatný destabilizační efekt na celou oblast má Podněstří z důvodu výroby zbraní, které odsud proudí zejména do Abcházie a Jižní Osetie. (2)

### Historie konfliktu:

Západní část Moldavské republiky patřila před druhou světovou válkou Rumunsku jako Besarábie, zatímco Podněstří bylo před druhou světovou válkou autonomním regionem Ukrajinské svazové socialistické republiky (SSR). Roku 1940 Stalin po invazi do Moldavska anektoval celé území a připojil jej k Sovětskému svazu. Vznikla tak Moldavská SSR, za jejíž existence se na území usadilo okolo 300 tisíc etnických Rusů. Konflikt začal eskalovat po rozpadu SSSR, kdy se část populace obávala připojení Moldavska k Rumunsku a zavedení rumunštiny jako oficiálního jazyka, což představovalo problém pro převážně rusky hovořící obyvatelé Podněstří. Dne 27. 8. 1991 Podněstří za tiché podpory Moskvy vyhlásilo nezávislost. Separatisté a moldavské síly proti sobě v roce 1992 vedli krátkou válku. Po uzavření příměří byla z iniciativy ruského prezidenta Borise Jelcina ustanovena Společná kontrolní komise (Joint Control Commission) (3), prostřednictvím které mají být řešeny praktické otázky za účasti sporných stran (Moldavska, Podněstří) a Ruska. Tato komise byla později rozšířena o pozorovatele z Ukrajiny a Evropské unie. Rusko, které v konfliktu vystupuje jako nestranný prostředník (o čemž panují výrazné pochyby), na linii příměří rozmístilo své mírové jednotky.

### Současná situace:

V proruském Podněstří jsou dodnes rozmístěny ruské vojenské jednotky (nejedná se o mírové jednotky tvořené ruskými vojáky), které zde zůstaly po rozpadu Sovětského svazu. Moldávie vyjednala s Ruskem jejich stažení a odsun vojáků začal v roce 2001, ale Podněsterská vláda ho zablokovala. V Podněstří zůstalo kromě vojáků také velké množství zbraní, munice a vojenské techniky. V roce 2008 ruský prezident Dmitrij Medveděv po gruzínském zásahu v Jižní Osetii a Abcházii jasně vyzval Moldavsko, aby se vyvarovalo podobného jednání. Vladimir Putin přišel s návrhem, který předpokládá setrvání Podněstří jako součást Moldavska za předpokladu získání autonomie pro toto území. Premiér Putin také žádal, aby se Moldavané vzdali ambicí na vstup do



NATO a Evropské unie. Roku 2008 podepsali prezidenti Podněstří Smirnov a Moldavska Voronin Smlouvu o přátelství a spolupráci mezi Moldavskou republikou a Podněsterskou moldavskou republikou.

## Náhorní Karabach

Náhorní Karabach je území v jihozápadním Ázerbájdžánu, jehož 145 tisíc obyvatel je zhruba z 95 % arménského původu. Náhorní Karabach je součástí Karabachu, což je geografické pojmenování pro rozsáhlejší oblast a původně znamená „Černá zahrada“. Ohniskem sporu je de iure nikým (ani Arménií) neuznaná vyhlášená Náhorní-karabašská republika.

### Historie konfliktu:

Po mnoho staletí byla oblast Náhorního Karabachu součástí různých ázerbájdžánských států, a sice až do roku 1805, kdy se díky dohodě mezi Ibrahimem Khanem a představitelem ruského císařství Tsitsianovem poprvé dostala pod ruskou nadvládu. Během utváření Sovětského svazu ve 20. letech 20. století si ji současně začaly nárokovat Ázerbájdžán a Arménie. V roce 1923 byla jako součást Ázerbájdžánu ustavena Náhorní-karabašská autonomní oblast s převážně arménským obyvatelstvem. S rozpadem SSSR po desetiletí potlačované nevraživost mezi Armény a Ázerbájdžánci vyústila v eskalaci konfliktu. Tento spor je jedním z projevů počátku rozpadu Sovětského svazu, protože k prvním násilným střetům došlo již ke konci 80. let. Do konfliktu, který začal jako občanská válka mezi karabašskými Armény a Ázerbájdžánci, byla brzy zavlečena i Arménie, podporující Armény v Karabachu vojensky, morálně i finančně. Ázerbájdžán tehdy obviňoval z podpory Arménů i Moskvu. Konflikt stál obě strany několik desítek tisíc životů a vyhnal z domovů až na 800 tisíc Ázerbájdžánců. Boje skončily v roce 1994 podepsáním Biškekského protokolu zástupci Arménie, Ázerbájdžánu a Náhorního Karabachu a následným příměřím (1), nicméně mírovou smlouvu oba státy navzdory společnému úsilí Ruska, USA a Francie dosud neuzavřely. Od roku 1992 zde nedošlo k žádnému vážnějšímu incidentu, nepočítáme-li běžné přestřelky na hranicích.

### Současná situace:

K řešení nepomohly schůzky prezidentů obou zemí, mírové plány, ani jednání minské skupiny Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). V roce 2006 se 98 % voličů v místním referendu vyslovilo pro novou karabašskou ústavu, která zakotvuje nezávislost enklávy. V obou státech je ale problém nadále vnímán jako otázka národní hrdosti.

Na stabilitě oblasti mají velký zájem těžařské společnosti. Ropovod z Baku do tureckého Ceyhanu, kterým ropa proudí z nalezišť u Kaspického moře do Evropy, prochází z ložisek vzdálených jen několik desítek kilometrů od sporného území Karabachu. Válka by mohla dodávky ohrozit.



## Kypr

S problematikou Kypru jsou spojeny přístupové rozhovory EU s Tureckem.

Území Kypru je rozděleno na dvě části: severní Severokyperskou tureckou republiku (SKTR) a jižní Kyperskou republiku. Zatímco Kyperská republika je mezinárodně uznávaným státem, nezávislost SKTR uznalo pouze Turecko.



**Historie konfliktu:**

Kypr byl stovky let až do roku 1914 součástí Osmanské říše. Poté se stal kolonií Britského impéria. Roku 1945 se však velká Británie odmítla vzdát svého nároku na Kypr, jehož jižní část se toužila připojit k Řecku. Mezitím se však zformovala Organizace tureckého odporu podporovaná kyperskými Turky s cílem rozdělení ostrova na dvě části. Roku 1960 Kypr získal nezávislost, stal se členem Mezinárodního společenství, ale Velká Británie, Řecko a Turecko i nadále zůstaly hlavními mocnostmi ovlivňujícími kyperskou politiku. Samostatnost bohužel nepřinesla uklidnění, ani urovnání historicky zakořeněných sporů mezi dvěma největšími komunitami na ostrově, kyperskými Řeky a kyperskými Turky. Právě naopak. Záruky vnější i vnitřní stability kyperské nezávislosti stály od samého počátku na vratkých základech. Konečná podoba nezávislosti byla kompromisem mezi zájmy Řecka a Turecka s přihlédnutím k požadavkům Velké Británie. Garanční smlouva, připojená k ústavě, navíc těmto třem stranám nepřímou zaručovala, že k jakékoli změně ústavy mohlo fakticky dojít pouze s jejich souhlasem. (1)

Střety mezi oběma komunitami se zhoršovaly a eskalovaly poprvé v roce 1964, což vedlo až k vyslání modrých přileb OSN a ustavení mise UNFICYP. Podle původních předpokladů měla mise v zemi setrvat tři měsíce, dnes představuje jednu z nejdéle trvajících misí OSN od jejího založení. Vojenský převrat v řecké části ostrova v červenci 1974 podporovaný režimem vojenské junty v Řecku, jehož cílem bylo připojení ostrova k Řecku (tzv. enosis), vyvolal tureckou intervenci. Zatímco první fáze turecké invaze způsobila pád tvůrců převratu, ale i pád vojenského režimu v Řecku, a měla jistý prvek legitimacy plynoucí z Garanční smlouvy, rozhodnutí pokračovat v obsazení severní části ostrova i poté, co byla v řecké části obnovena legitimní vláda, je příčinou mezinárodní kritiky Turecka. Roku 1983 vznikla Severokyperská turecká republika, kterou vláda v Ankaře uznala, přičemž Kypr zároveň podal žádost o členství do EU. V dubnu byl kyperskými Řeky zamítnut plán na sjednocení obou států ostrova na federativní republiku pojmenovaný podle tehdejšího generálního tajemníka OSN Kofiho Annana (poměrem 75% proti, zatímco kyperských Turků bylo 65% pro). Kyperským Turkům bylo mj. garantováno rovnocenné zastoupení v ústavních institucích. (2) Kyperská republika se několik dnů po referendu stala 1. května 2004 členem Evropské unie.

**Současná situace:**

Mezi severní a jižní částí Kypru je demilitarizovaná 180 kilometrová zóna, chráněná jednotkami mise UNFICYP, nazývaná „zelená linie“. V poslední době dochází k posílení role Kypru i v širších souvislostech mezinárodní a evropské politiky. To, že není stále vyřešená situace kolem spolupráce mezi Evropskou unií a Severoatlantickou aliancí, do značné míry způsobuje i komplikovanost vztahů mezi Tureckem a Řeckem. Turecko jako nečlen EU dlouho blokovalo dohodu s NATO, která by umožňovala novým evropským vojenským strukturám, vznikajícím v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky, využívat při plánovaných operacích alianční prostředky. Jedním z hlavních důvodů byla obava, že Evropská unie by mohla tyto prostředky použít v mírové operaci na Kypru.

Překážka ke sjednocení leží také v otázce garančních mocností. Zakládající dokument uděluje těmto třem státům právo na ostrově vojensky zasáhnout. Turecko se odmítá tohoto práva vzdát, Kypr ale na zrušení pravomocí všech garančních mocností trvá.

## Zdroje k prostudování:

### Podněstří

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Podněstří>

<http://pridnestrovie.net/friendshiptreaty.html>

(2) Tomáš Bílek- Evropa: O politické mapě Podněstří [http://neviditelnypes.lidovky.cz/evropa-o-politicke-mape-podnestri-drj-/p\\_zahranici.asp?c=A090818\\_113518\\_p\\_zahranici\\_wag](http://neviditelnypes.lidovky.cz/evropa-o-politicke-mape-podnestri-drj-/p_zahranici.asp?c=A090818_113518_p_zahranici_wag)

(3) Joint Control Comission: [http://en.wikipedia.org/wiki/Joint\\_Control\\_Commission](http://en.wikipedia.org/wiki/Joint_Control_Commission)

### Náhorní Karabach

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Náhorní\\_Karabach](http://cs.wikipedia.org/wiki/Náhorní_Karabach)

[http://www.mfa.gov.az/eng/khojaly\\_en/index.php](http://www.mfa.gov.az/eng/khojaly_en/index.php)

[http://www.nkrusa.org/country\\_profile/history.shtml](http://www.nkrusa.org/country_profile/history.shtml)

<http://www.mfa.gov.az/eng/index.php>

(1) [http://www.karabach.cz/index.php?option=com\\_content&view=article&id=59&Itemid=30](http://www.karabach.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=30)

### Kypr

<http://www.globalpolitics.cz/clanky/kypr>

[http://en.wikipedia.org/wiki/Cyprus\\_dispute](http://en.wikipedia.org/wiki/Cyprus_dispute)

[http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/a\\_problem\\_en/a\\_problem\\_en?OpenDocument](http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/a_problem_en/a_problem_en?OpenDocument)

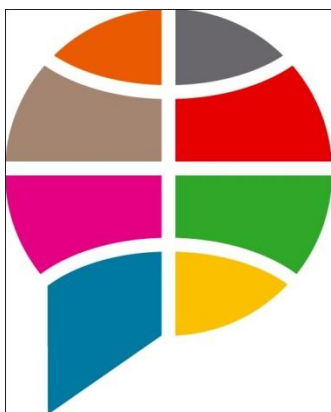
1. [http://www.europeum.org/disp\\_article.php?aid=557](http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=557)

### Michal Thim, analytik AMO:

<http://www.amo.cz/publikace/evropa/kypr-turecko-a-eu.html>

[http://www.unficyp.org/nqcontent.cfm?a\\_id=1](http://www.unficyp.org/nqcontent.cfm?a_id=1)

[http://en.wikipedia.org/wiki/Annan\\_Plan\\_for\\_Cyprus](http://en.wikipedia.org/wiki/Annan_Plan_for_Cyprus)



**Asociace  
pro mezinárodní  
otázky**  
Association  
for International  
Affairs

Asociace pro mezinárodní otázky využívá zpravodajství z databázi ČTK, jejichž obsah je chráněn autorským zákonem.

Přepis, šíření, či další zpřístupňování tohoto obsahu či jeho části veřejnosti, a to jakýmkoliv způsobem, je bez předchozího

souhlasu ČTK výslovně zakázáno.

Copyright (2003) The Associated Press (AP)-všechna práva vyhrazena. Materiály agentury AP nesmí být dále publikovány, vysílány, přepisovány nebo redistribuovány.

Zpracoval: Klára Machová, Jakub Hlávka

Grafická úprava a tech. spolupráce: Petr Chotěbor

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVI. ročníku Pražského modelu OSN.

© AMO 2010

Pražský model OSN

Asociace pro mezinárodní otázky, Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel./fax: +420 224 813 460, e-mail: model.osn@amo.cz, IČ: 65 99 95 33

»www.amo.cz« »www.studentsummit.cz

## TOP PARTNEŘI

Generální partner Modelu OSN



Model NATO is co-sponsored by  
the North Atlantic Treaty Organization



Hlavní partner Modelu EU



Zastoupení  
Evropské komise  
v České republice

Hlavní partner Modelu OSN



Univerzitní partner



Partnerské město



Partner zahájení



Partner jednání



## DODAVATELÉ SLUŽEB



## MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Partner Chronicle

